REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

Verschijnt maandelijks, behalve in augustus. Samengesteld door de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam

A. ACCOUNTANCY

II. HET ACCOUNTANTSBEROEP

Auditing in the Future

W i l s o n, J. R. M. — De schrijver begint met een schets van de ontwikkeling van de accountancy in Canada gedurende de afgelopen veertig jaar. Stonden eerst de nauwkeurigheidscontrole en interne verificatie op de voorgrond, de jaren dertig dwongen de accountants tevens externe verificatie toe te passen, wat leidde tot beoordeling van de waardering van voorraden en debiteuren. De noodzakelijkheid zich tot jaarlijkse- of driemaandelijkse controles te beperken in verband met de schaalvergroting van de ondernemingen, concentreerde de aandacht op het administratieve systeem. Het gebruik van computers daarbij zal het boekhoudkundige element meer en meer naar de achtergrond verschuiven. De accountantsverklaring zal echter belangrijk blijven, maar voornamelijk betrekking hebben op de externe verificatie en de beoordeling van het informatie-systeem. De schrijver voelt niets voor een beoordeling van de efficiëntie waarmee het ondernemersbestuur te werk is gegaan, bij gebrek aan een objectieve maatstaf daarvoor. Wel meent hij dat de interim-verslaglegging een accountantsverklaring behoeft i.v.m. de belangen van beleggers. Het grootste probleem ligt echter bij de financiële verslagen zelf. Deze geven slechts een beperkt inzicht. O.m. door toepassing van algemeen aanvaardbaar geachte boekhoudmethodes tracht de accountant hieraan tegemoet te komen. Echter juist deze methodes zijn het onderwerp van kritiek, die zich bovendien richt tegen het gehanteerde kostenbegrip en zich afvraagt of geconsolideerde balansen niet te veel gegevens verdoezelen. Overheidsingrijpen acht de schrijver i.v.m. het noodzakelijke subjectieve waarderen niet geëigend. Hij doet enkele aanbevelingen om aan deze kritiek het hoofd te bieden.

Tenslotte wijst schrijver op de noodzaak dat de accountant steeds toegang heeft tot de topleiding. Ook zou hij bevoegd moeten zijn, in het geval dat de waarderingen op de jaarrekening achteraf onjuist blijken te zijn, de aandeelhouders daarvan mededeling te doen. De accountant van een holding company zou toegang moeten hebben tot de administratie van de werkmaatschappijen. Hier gaat het om de onafhankelijkheid van de accountant. Van overheidszijde probeert men deze te waarborgen door het belang van de accountant bij de resultaten van de onderneming uit te sluiten. Beter lijkt het dat de accountant zelf zijn onafhankelijkheid waarmaakt, zowel individueel als in verenigingsverband.

A II - 2; A IV - 2 *Accountancy, oktober 1967*
E 722; E 771

The Adaptation of Auditing to New Techniques

F r i e l i n k, A. B. — In zijn hier weergegeven prae-advies voor het internationaal Accountantscongres te Parijs vraagt Prof. Frielink aandacht voor de functionele aspecten van de toepassing van Automatic Data Processing (A.D.P.) en de invloed hiervan op de accountancy.

De moderne management-technieken zijn in het algemeen niet toepasbaar zonder het gebruik van computers. Dit laatste zal een veel sterkere invloed hebben op de accountancy dan de bewerkingstechnieken zelf. Het gebruik van A.D.P. zal het mogelijk maken dat langzamerhand alle aspecten van informatie voor het beleid kunnen worden geïntegreerd in één systeem. Het is dan niet meer efficiënt de aspecten van informatieverschaffing aan het publiek buiten het systeem te houden. Frielink noemt een dergelijk systeem een „totaal systeem". De relevantie van informatie wordt o.m. bepaald door de kosten van verwerving van die informatie. Door de daling van de kosten per informatie zal het verlangen opgeroepen worden, dat alle relevante gegevens op tafel worden gelegd. Zo zal de externe accountant zich ook een oordeel moeten vormen over de vraag of het systeem van informatieverschaffing wel adekwaat is. Het prestatieniveau van het informatiesysteem moet met zorg worden opgevoerd. De accountant moet aanwijzingen kunnen geven

voor verbetering en zal tevens moeten kunnen beoordelen in hoeverre toepassing van operationele research mogelijk is. Het is van belang dat het informatiesysteem gevrijwaard wordt van beïnvloeding door te veel personeel of hoger kader. De mogelijkheid tot beinvloeding ten goede of ten kwade is een van de redenen dat ook bij het „totaal systeem" de accountant niet overbodig is.

Continuering van conventionele methoden in de accountancy zal bij gebruik van computers een kostbare zaak worden. De moderne uitrusting heeft ingebouwde mogelijkheden om de accountant tot zijn controlerende en daarmee in verband staande adviserende taak in staat te stellen.

Frielink besluit met enkele beschouwingen over de opleiding tot accountant, aansluitende bij eerder gemaakte opmerkingen over de wenselijkheid tot specialisatie in de nieuwe mathematische technieken.

A II - 2; A IV - 2 *The Accountant's Magazine, oktober 1967*
E 738.4

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

I. ALGEMEEN

Ondernemer en Onderneming

In dit bijzondere nummer, dat gewijd is aan de onderneming en de ondernemer, zijn een aantal artikelen opgenomen, die zowel vanuit wetenschappelijk gezichtspunt als vanuit de praktijk van het bedrijfsleven (werkgevers- en werknemerszijde) licht werpen op de problematiek van het onderwerp. Tevens is, gezien de mogelijkheid van hervormingen in het vennootschapsrecht, de mening weergegeven van de belangrijkste politieke partijen.

Allereerst komen de vertegenwoordigers van de wetenschap aan het woord met beschouwingen, vanuit economisch, juridisch, fiscaal, sociologisch en psychologisch standpunt.

Prof. dr. J. F. Haccou wijst erop, dat de essentie van het ondernemerschap ligt in het doelbewust aanvaarden van de onzekere uitkomsten van het produktieproces; deze koppeling van initiatief aan uitkomst eist van de ondernemer het bezit van specifieke eigenschappen.

Prof. drs. H. W. Lambers acht de theoretische hypothese van de winstmaximalisatie als unieke doelstelling in „the theory of the firm" niet langer houdbaar; omdat de oorspronkelijke uitgangspunten sterk gewijzigd zijn.

Prof. dr. F. Hartog vraagt zich af in hoeverre de ondernemersfuncties thuishoren in de moderne welvaartsstaat.

J. H. Wijnand voorziet de wijze, waarop de onderneming haar voorlichtende taak vervuld heeft, van kritische kanttekeningen.

Drs. P. W. C. Pessers behandelt de eigen plaats en de financieringsmoeilijkheden van de middelgrote onderneming.

Prof. mr. W. F. de Gaay Fortman wijst erop, dat het bij de voorstanders van een hervorming van het recht (structuur) van de onderneming niet gaat om verkrijging van medezeggenschap van de werknemers, maar om de acceptatie van de vakbeweging als zelfstandige partner bij de regeling van het bedrijfsleven.

Prof. mr. W. L. Haardt schenkt aandacht aan het op handen zijnde wetsontwerp inzake het enquêterecht.

Prof. mr. H. J. Hofstra maakt enige opmerkingen over de belastingbetaling als reële last voor de onderneming en over het verband tussen belastingheffing en ondernemersbeslissingen.

Prof. dr. D. J. van Lennep en ir. H. Muller bespreken de eisen waaraan de moderne ondernemer moet voldoen.

Prof. dr. J. A. A. van Doorn onderwerpt het moderne ondernemerschap aan een sociologische beschouwing.

Dr. Ph. A. Idenburg schenkt aandacht aan de resultaten van sociologisch onderzoek in het kader van de onderneming.

Van werkgeverszijde zijn artikelen opgenomen aan de hand van W. Bruijnzeel en E. P. R. Bentz van den Berg; Drs. W. Olthof beziet het vraagstuk van de kant van de werknemers.

Tenslotte lichten Drs. W. K. N. Schmelzer, Drs. J. M. den Uyl, Mr. E. H. Toxopeus, Dr. C. Boertien, J. T. Mellema en Mr. H. A. F. M. O. van Mierlo de standpunten toe van hun politieke partijen.

Ba I *Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen,*
E 022.31 *oktober/november 1967*

Worden managers geboren of gemaakt?

Prof. dr. D. J. van Lennep en ir. H. Muller — Noch de mening, dat managers niet worden geboren, maar gemaakt, noch de tegenovergestelde, achten de auteurs juist; hun vooropgesteld standpunt wordt samengevat in de uitspraak, dat „alleen geboren managers worden gemaakt", waarbij moet worden bedacht, dat ook de omstandigheden (milieu), waaronder de relevante eigenschappen zich ontwikkelen, een - overigens niet zeer grote - rol spelen.

Bij het zoeken naar deze eigenschappen zal men moeten uitgaan van de eisen van de functie; eerst dienen echter algemene criteria te worden geformuleerd, die de relaties tot uitdrukking brengen die deze eisen op grond van de functie met elkaar hebben:

de hiërarchische relatie: de formulering ten aanzien van de volgorde van belangrijkheid van de gestelde eisen;

de compensatorische relatie: de mate waarin in sommige gevallen een deficit op een bepaald gebied het op uitzonderlijke wijze voldoen aan een bepaalde eigenschap op ander gebied van mindere betekenis kan doen schijnen;

de complementaire relatie: de praktische noodzaak tot het stellen van een eis, die in een complementaire relatie staat tot een andere eis, zonder welke een kwaliteit zou ontaarden in zijn karikatuur.

Op grond van de complementariteit kan worden gesteld, dat de manager een breedheid van geest moet bezitten, die hem in staat stelt complementair te denken en te handelen en de specifieke inspanning op te brengen die dit met zich mee brengt. Daarnaast moet hij in staat zijn rekening te houden met toekomstige ontwikkelingen. Deze overheersende eigenschap van de complementariteit kan slechts tot volle ontwikkeling komen, indien de voorwaarden ertoe reeds in natuurlijke aanleg aanwezig zijn en indien bij het individu doorlopend de bereidheid bestaat aan de relevante eisen in steeds toenemende mate te voldoen.

Ba I — *Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen,*
E 251.1 — *oktober/november 1967*

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Setting Standards for Distribution Costs

Rayburn, L. G. — De toepassing van standaardkosten ter beheersing van de distributiekosten staat nog in de kinderschoenen, ondanks het toenemend aandeel van deze kosten in het totaal.

De oorzaak hiervan moet worden gezocht bij het variabele karakter dezer kosten en de moeilijkheden die men ondervindt bij de meting. Het is dan ook juist dat het bepalen van een standaard voor de distributiekosten moeilijker is dan voor produktiekosten, maar de schrijfster wil aantonen dat deze bezwaren niet doorslaggevend zijn.

Er zijn namelijk distributieve-activiteiten die zich goed lenen voor het gebruik van industriële kostenberekening, zoals b.v. de werkzaamheden bij het uitvoeren van orders (verpakking, transport etc.) die een zekere mate van uniformiteit vertonen. De standaards moeten worden gebaseerd op de factoren die de variabiliteit van de kosten veroorzaken.

Andere distributie-activiteiten lenen zich echter minder voor toepassing van genoemde methoden, zoals b.v. die voor het verkrijgen van orders, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen persoonlijke en niet-persoonlijke vormen van verkoopbevordering.

Ten aanzien van het directe verkoopgesprek is het gebruik van een standaardtijd per bezoek aan te bevelen, vooral als men erin is geslaagd de verkoopmethoden van de verkopers te standaardiseren. Het vaststellen van standaards voor reclame en sales-promotion levert de grootste moeilijkheden op. Men kan zich hierbij baseren op kosten-analyses van dergelijke activiteiten in het verleden, waarmee tevens tegemoet wordt gekomen aan het verlangen naar continuïteit in het budgeteren van reclame-activiteiten en sales-promotion.

Ba IV - 2 — *Certified Accountants Journal, november 1967*
E 136.323.5

Nieuw feit, ambtelijk verzuim of bewijskwestie

Drent, J. H. — Op 10 oktober 1966 verscheen een arrest van het Hof te Leeuwarden (no.60/66) naar aanleiding van een door een inspecteur opgelegde navorderingsaanslag. Deze inspecteur stelde na het opleggen van een definitieve aanslag een onderzoek in in de boekhouding van een reder en wilde vervolgens een aftrekpost van *f* 1000,— (reiskosten) betwisten, omdat aan deze post geen exacte gegevens ten grondslag lagen.

Deze navordering mislukte, hoewel zeker geen sprake was van ambtelijk verzuim, omdat - zo overwoog het Hof - er geen nieuw feit aanwezig was.

De schrijver van dit artikel kan zich met de uitspraak wel verenigen, maar niet geheel met de motivering ervan, welke hij liever in de sfeer van het bewijs had gezien. Want, zo gaat

de schrijver verder, in de fiscale procedure geldt een vrije bewijsleer, die qua verdeling van de bewijslast wordt beheerst door de redelijkheid. In dit geval had de inspecteur bij de regeling van de definitieve aanslag bewijs kunnen vragen, dat de reiskosten waren uitgegeven. Dat de inspecteur dit niet heeft gedaan betekent dat het feit als bewezen tussen partijen geldt en dat de bewijslast wordt omgekeerd door het opleggen van de definitieve aanslag.

De navorderingsaanslag werd dus vernietigd omdat de inspecteur niet bewezen had, dat de aanslag tot een te laag bedrag was opgelegd. Een andere motivering dan het Hof geeft.

Ba IV - 7 *Weekblad voor fiscaal recht, 5 oktober 1967*
E 013.132.5

Enkele fiscale aspecten van de prijsindexclausule

S n e e p, M r. K. — De schrijver beziet de aspecten van arrest BNB 1964/255 en een brief van de Staatssecretaris van Financiën d.d. 2 juli 1964, nr. B4/8281. Het arrest betreft het inbrengen van een onderneming in een N.V., waarbij de inbreng van de ondernemer meer dan het voor volstorting van de door hem genomen aandelen benodigde bedrag bedroeg. Aan deze vordering had de ondernemer behalve een rentevergoeding van 5% een prijsindexclausule verbonden. Zijn „voordeel" als gevolg van deze clausule vormde de inzet van de fiscale strijd. De inspecteur zag het bedrag als een nagekomen bedrijfsbate, de ondernemer als een in de particuliere sfeer belastingvrije vermogensvermeerdering. Het Hof stelde de belanghebbende in het gelijk, waar de Staatssecretaris zich in zijn brief stilzwijgend bij aansloot. Hij plaatste daarin wel een aantal kanttekeningen, welke de schrijver weergeeft.

De praktische consequentie van het arrest en de brief is dat een prijsindexclausule voor de schuldeiser in de fiscale privé-sfeer tot belastingvrije vermogensvermeerderingen kan leiden, mits het spel goed wordt gespeeld. Dit houdt in dat bij de waardering van de vordering als prijs voor een prestatie met de waardevermeerderende invloed van de prijsindexclausule rekening moet worden gehouden. Bovendien is het zaak het prijsindexclausuleeffect in hoogstens twee etappen tot uitdrukking te doen komen, teneinde periodiciteit te vermijden, waardoor belastbaarheid ontstaat. Tenslotte beziet de schrijver waarom de richtige heffing en fraus legis niet door de fiscus als aanvalswapens kunnen worden gehanteerd.

Ba IV - 7 *Maandblad voor Bedrijfsadministratie en -organisatie, september 1967*
E 332.42; E 640.323

Belasting Toegevoegde Waarde, 1e deel

Door Nationaal Kasregisters te Amsterdam is een brochure uitgegeven met twintig vragen en antwoorden over het waarom en hoe van dit nieuwe omzetbelasting-systeem. De redactie van „Het Accountantsberoep" acht het van belang, dat deze tekst onverkort wordt weergegeven. In dit eerste gedeelte worden een achttal vragen en antwoorden behandeld. Eerst wordt antwoord gegeven op de vraag: Wat is B.T.W. (belasting toegevoegde waarde)? Daarna komen de volgende vragen aan de orde: Wanneer wordt de B.T.W. ingevoerd en waarom handhaaft Nederland niet de tegenwoordige omzetbelasting? Zullen, na invoering van de B.T.W., de goederen binnen de E.E.G. vrij van land tot land kunnen worden vervoerd? Het omzetbelastingtarief in Nederland is momenteel normaliter 5% en voor de groothandel normaliter ¾%. Betekent nu een B.T.W.-tarief van 10 à 12% niet een belangrijke verzwaring van de omzetbelasting? Waarom heeft men het B.T.W.-stelsel verkozen boven de eenmalige heffing, hetgeen toch veel eenvoudiger geweest zou zijn? Zal de detailhandel betrokken worden bij de B.T.W.? Hoe staat het met de mogelijkheid om de B.T.W. af te wentelen op de afnemer; en hoe zou de winkelier dat in de praktijk moeten doen? Waarop zal men nu weer in het bijzonder bij de inkoop moeten letten?

Ba IV - 7,9 *Het Accountantsberoep, oktober 1967*
E 332.421.1

Verbod van vaste prijs een ongelukkig schot

C o r s t i a e n s e n, P. — De schrijver behandelt de in West-Duitsland ontstane situatie, toen in 1964 het verbod voor vaste prijzen voor de meeste chocoladeprodukten van kracht werd. Ten tijde van de verticale prijsbinding waren de prijzen van de meeste merkchocoladetabletten nogal hoog, waarbij de groothandel aanspraak maakte op 20% brutowinst, terwijl de detailhandel een marge wenste van 30% tot 40% van de verkoopprijzen. Pogingen om met behoud van de vaste prijs door onderling overleg te komen tot meer normale prijzen hadden weinig succes. In 1964 verbood de Overheid de vaste prijs voor de meeste chocoladeprodukten. Men dacht met deze maatregel de situatie te kunnen saneren, hetgeen evenwel een averechtse werking teweegbracht. Het verbod van de vaste prijs heeft in sterke mate bijgedragen tot de huidige zeer slechte toestand op de West-Duitse

chocolademarkt. De consumentenprijzen van chocoladetabletten zijn weliswaar verlaagd van 1,30 DM tot 0,80 DM, maar deze prijsverlaging wordt in feite geheel betaald door de industrie, omdat de West-Duitse handel praktisch niets heeft willen prijsgeven van zijn hoge winstmarges. Hierdoor raakt deze industrie in gevaar, mede door de stijgende grondstoffen- en loonkosten. Verwacht wordt, dat het systeem van de vaste prijs binnen de saneringsplannen weer een plaats krijgt en de handelsmarges, daar waar ze te hoog zijn, worden herzien.

Ba IV - 9; Bb V - 16b
E 133.33

Zelfbediening en Supermarkt, september 1967

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Kennzahlen deutscher Aktiengesellschaften

Albach, Prof. Dr. H. — De schrijver wijst erop, dat er door de zgn. financiële analysten nieuwe methoden en kengetallen worden ontwikkeld, waarmede de gepubliceerde balansen van Duitse naamloze vennootschappen kunnen worden ontcijferd en geanalyseerd. Daarbij wordt ervan uitgegaan, dat men de gemiddelde vennootschap als norm ziet, waarop de balansanalyse van een individuele onderneming wordt betrokken. Het gaat in het bijzonder om het onderzoek van afwijkingen van deze norm. Hiertoe is in 1961 een steekproef van 100 Duitse vennootschappen getrokken. De schrijver behandelt een aantal kengetallen, waarvan bij de structuuranalyse, de financieringsanalyse en de rentabiliteitsanalyse gebruik wordt gemaakt. De structuuranalyse onderzoekt de vermogens- en kapitaalopbouw, waarbij gebruik wordt gemaakt van twee kengetallen. Dit zijn de investeringsintensiteit (Anlagenintensitat) en de investeringsdekking (Anlagedeckung). De investeringsintensiteit is het quotiënt van geïnvesteerd vermogen en balanstotaal. De investeringsdekking kan men zien als de verhouding van het eigen vermogen tot het totaal geïnvesteerd vermogen. Twee kengetallen hebben bij de beoordeling van de financiële situatie van een onderneming een beslissende betekenis: de Verschuldungsgrad, zijnde de verhouding tussen vreemd vermogen en totaal vermogen en de Finanzkraft, zijnde de verhouding tussen cash flow en omzet. Tenslotte bespreekt de schrijver de resultatenanalyse, welke hoofdzakelijk bestaat uit de rentabiliteitsanalyse en de groeianalyse. Van het verloop van elk kengetal wordt een grafische voorstelling gegeven.

Geconcludeerd wordt, dat de balansanalyse van de Duitse N.V. niet alleen een vergelijkingsmaatstaf oplevert voor de beoordeling van de afzonderlijke naamloze vennootschappen, maar tevens conclusies toelaat met betrekking tot de invloed van bepaalde instrumenten van groei- en credietpolitieke aard.

Ba V - 2
E 349; E 771

Die Wirtschaftsprüfung, 1 oktober 1967

Het geheel eigen karakter der middelgrote onderneming en haar financieringsmoeilijkheden

Drs. P. W. C. Pessers — De auteur pleit in dit artikel voor een eigen plaats van de middelgrote onderneming in het grote industriële geheel. Bij de omschrijving van dit type acht hij het niet altijd raadzaam uit te gaan van kwantitatieve normen, aangezien juist de kwalitatieve normen inzicht verschaffen in de duidelijk eigen karaktertrekken t.a.v. leiding, organisatie en financiering. Is de leiding eenvoudig en verloopt de organisatie doorgaans soepel, de grote problemen doen zich voor bij de aantrekking van kapitaal. Eventueel kunnen de diensten van bijv. de Nederlandse Participatie Maatschappij en de Nationale Investeringsbank voor middellange kredietbehoeften worden aangewend, maar uit een oogpunt van liquiditeit zijn deze kredieten niet voor continuering vatbaar. Daarbij komt, dat consolidatie of investering met behulp van privé-vermogen uit fiscaal oogpunt buitengewoon moeilijk is. Deze situatie kan gemakkelijk leiden tot het uitermate besloten karakter dat vaak eigen is aan de familie-vennootschap. Dat de toekomst toch niet al te somber behoeft te worden ingezien is veelal te danken aan de belangrijke en zelfstandige plaats, die de middelgrote onderneming in de bedrijfskolom inneemt. Of deze plaats zal kunnen worden behouden hangt in sterke mate af van het fiscale régime en de mate, waarin handelsbanken en investeringsinstellingen risico-dragende financieringsmiddelen ter beschikking kunnen stellen.

Ba V - 5d
E 643.02; 332.422.22; 325.312

Tijdschrift voor Vennootschappen, Verenigingen en Stichtingen, oktober/november 1967

Organisatorische aspecten van waarde-analyse

Meyer, Drs. A. J. — Na een weergave van de inhoud, definitie en doel van de waarde-analyse, waarbij Miles wordt gevolgd, beziet de schrijver op welke waarden Miles zich baseert. Bij de bespreking van de techniek en toepassing geeft de schrijver, na een aantal mogelijkheden voor waarde-beïnvloeding, een indeling der analyse naar die van de prijs, ontwerp of produkt en de inkoop, bij welke het steeds gaat om een evenwicht tot stand te brengen tussen de technische en economische aspecten van materiaalbeheersing. Vervolgens geeft de schrijver een overzicht van Miles werkwijze, gebaseerd op drie grondgedachten, welke in een werkplan met een zevental fasen worden behandeld. Hierna volgt een aantal aanbevelingen van Miles; tevens wordt vermeld wanneer toepassing van de waarde-analyse gewenst is.

Voor de invoeging van de waarde-analyse in de bedrijfsorganisatie zijn geen vaste regels. De uitvoering kan geschieden door een staffunctionaris, waarbij wordt bezien aan wie hij verantwoording schuldig is, in hoeverre de bevelslijn wordt aangetast en hoe dat kan worden voorkomen, waarbij onder meer het principe van de dualistische verantwoordelijkstelling ter sprake komt. De uitvoering kan eveneens in handen worden gegeven van een stafgroep van lijnfunctionarissen, eventueel bijgestaan door bovengenoemde staffunctionaris. De schrijver behandelt hier de redenen van het instellen van een dergelijke commissie, wanneer deze in het algemeen zal worden ingesteld, de plaats van de commissie in de organisatie en de invloed van het instellen van de commissie op de organisatietheorie. Tenslotte kan de waarde-analyse worden uitgevoerd door de verantwoordelijke lijnfunctionarissen zelf. Dit gebeurt meestal tijdens de ontwerpfase van het produkt of proces. Schrijver eindigt met een kort résumé waarin hij aangeeft het belang van de toepassing van waarde-analyse in de tegenwoordige tijd.

Ba VI - 13, 18 *Maandblad voor accountancy en bedrijfshuishoudkunde, december 1967*
E 643.21; 642.323.2

Verscherping van preventief toezicht

Grinten, Prof. Mr. W. C. L. van der — Het hoofdbestuur van de Broederschap van Notarissen heeft haar leden een circulaire gezonden, waarin hen wordt verzocht een nieuwe richtlijn te volgen bij de inzending van de (ontwerp) akte van oprichting van naamloze vennootschappen en bij de ondertekening van het request. De richtlijn behelst een aantal extra voorwaarden voor de (ontwerp) akte (o.a. of de oprichters gedurende de laatste acht jaar betrokken zijn geweest bij een faillissement) alsmede de bepaling, dat een notaris, indien hij niet in kan staan voor de betrouwbaarheid van de bij oprichting betrokken personen of deze hem niet bekend zijn, zijn handtekening op het request achterwege dient te laten. De bedoeling hiervan is, dat het Departement zich een volledig inzicht kan verschaffen omtrent de morele en financiële gegoedheid van de bij oprichting betrokken personen. Dit naar aanleiding van het feit dat de Minister van Justitie onlangs is gebleken dat naamloze vennootschappen opgericht zijn om hiervan gebruik te maken voor zwendel.

De auteur onderwerpt deze richtlijn aan een kritische beschouwing. De vraag of het in overeenstemming is met de wet, dat de minister bij zijn preventieve toezicht op de naamloze vennootschappen treedt in de beoordeling van de morele en financiële gegoedheid van oprichters en van andere, bij de oprichting betrokken, personen wordt uitvoerig door de auteur behandeld. Voorts wordt aan het praktisch nut van de richtlijn aandacht besteed. De auteur komt tot de conclusie dat het dagelijks bestuur van de Broederschap van notarissen wel wat onberaden heeft gehandeld door deze richtlijn vast te stellen en aan haar leden te adviseren.

Ba VI - 14 *De Naamlooze Vennootschap, september 1967*
E 640.323

Management of disappointment

Zaleznik, Abraham — Leidinggevende figuren bekleed met politieke of zakelijke macht en verantwoordelijkheid zijn buitengewoon kwetsbaar in tijden die worden gekenmerkt door een grote discrepantie tussen het door hen gewenste en nagestreefde en de zich in werkelijkheid voordoende situatie. De daardoor teweeggebrachte gevoelens van teleurstelling kunnen aanleiding zijn tot een voortdurend falen in politiek of zakelijk opzicht, maar kunnen ook de inleiding vormen van een nog grotere inzet en een stimulans voor persoonlijkheidsvorming betekenen.

Veel hangt af van de manier waarop zij het psychologisch effect verwerken veroorzaakt door het gevoel van machteloosheid, verbijstering en teleurstelling.

De eindfase van zo'n persoonlijke ontwikkeling moet worden gezien als de resultante

van een aantal factoren zoals de moed die men bij het nemen van beslissingen kan opbrengen, de mate waarin men met talenten is begiftigd en het vermogen tot een constructieve zelfcritiek. Deze factoren vormen ook de sleutel tot het oplossen van de problemen die ontstaan door de afwijking tussen datgene wat een leider wil verwezenlijken en wat hij in staat is te volbrengen. De schrijver illustreert zijn mening aan de hand van het gedragspatroon van bekende figuren uit het openbare leven ten aanzien van de door hen gedragen verantwoordelijkheid.

Ba VI - 16 *Harvard Business Review, november/december 1967*
E 013.12; 641.212.131

Doornroosje (het enquêterecht)

Treurniet, Mr. W. C. — De aanleiding tot dit artikel vormt het binnenkort te verwachten Regeringsontwerp, welke het enquêterecht binnen de onderneming zal regelen. Het rapport van de commissie Verdam (1965) zal, naar schrijver aanneemt, aan dit Regeringsontwerp ten grondslag liggen, rekening houdend met het SER advies van mei 1967. Voorgesteld wordt het enquêterecht, dat ten doel heeft het beleid en de gang van zaken in de onderneming te onderzoeken, te laten gelden voor alle N.V.'s en coöperatieve verenigingen en dit recht toe te kennen aan aandeelhouders, certificaathouders, werknemers, leden van coöperaties en aan de Procureur-Generaal van het Amsterdamse Hof. Deze laatste mag ambtshalve een onderzoek vorderen indien algemeen belang en openbare orde dit eisen. Het enquêterecht van werknemers, zal uitgeoefend kunnen worden via de algemeen erkende centrale organisaties van werknemers op initiatief van de betreffende vakorganisatie.

Een belangrijke vernieuwing is het voorstel tot invoering van sancties (voorzieningen genaamd), welke door de ondernemingskamer van het Hof zouden kunnen worden getroffen. Momenteel is nl. voor de wet de zaak afgelopen na het uitbrengen van het verslag der enquêteurs. De commissie Verdam heeft nu een vijftal (limitatieve) voorzieningen voorgesteld, welke ingrijpend van aard zijn. Te weten: schorsing en ontslag van bestuurders; ontbinding van de vennootschap; schorsing of vernietiging van een besluit van de bestuurders, tijdelijke aanstelling van bestuurders of commissarissen en tijdelijke voorziening tot afwijking van de akte van oprichting.

Deze voorzieningen worden door de auteur aan een kritische beschouwing onderworpen, waarbij hij de versterking van de preventieve werking het belangrijkste voordeel acht met enig voorbehoud voor zover het de besloten vennootschap betreft.

Ba VI - 16 *De Naamlooze Vennootschap, oktober 1967*
E 013.132.42; 641.210.2

Netwerkplanningtechnieken IV

Bosman, Drs. A. en Wezeman, Drs. K. — In het laatste artikel over netwerkplanning wordt ingegaan op de overwegend statistische moeilijkheden, die bij toepassing van PERT kunnen ontstaan. De moeilijkheden betreffen de veronderstellingen omtrent de verdeling en de standaarddeviatie van de aktiviteitsduur, alsmede de nauwkeurigheid van de geschatte tijden. Indien in een netwerk meerdere kritieke paden kunnen optreden, wordt het probleem gevormd door de berekening van de mate van kritiekheid, waaronder de kans dat een bepaalde aktiviteit op het langste pad zal liggen wordt verstaan. De mogelijke fouten, die in een PERT netwerk voorkomen, zijn mede afhankelijk van de vorm van het netwerk. Er zijn drie vormen mogelijk: 1. één pad; 2. twee of meer paden die alleen begin en eind gemeen hebben; 3. twee of meer paden, die onderling verbonden zijn. De auteurs berekenen, naast het pad met de grootste som van de verwachtingswaarden der aktiviteiten, het pad met de grootste som der varianties, als basis voor een benadering van de mate van kritiekheid.

In deze artikelenserie hebben vooral de grondslagen van de netwerkplanning en de daaruit resulterende gevolgen door de toepassing ervan de aandacht gekregen, omdat deze grondslagen vaak op de achtergrond zijn geraakt, wat kan leiden tot een gebruik van de netwerktechnieken voor toepassingen, waarvoor deze niet ontworpen zijn.

Tenslotte volgt een opsomming van de grondslagen en een korte nabespreking van twee punten van de technische zijde van de netwerkplanning, welke elders gedetailleerd zijn behandeld.

Maandblad voor accountancy en bedrijfshuishoudkunde, december 1967
Ba VI - 19; Ba III - 2
E 641 - 231.2.76

Medezeggenschap in bedrijf en onderneming in Nederland en West-Duitsland

Mr. H. C. M. M. Tromp — Dit artikel geeft de inhoud weer van een lezing, die de schrijver op 16 mei 1967 hield voor de kringen Maastricht en Mijnstreek van de Limburgse Katholieke Werkgeversvereniging. Het betoog is opgebouwd uit drie delen:

In het eerste wordt het begrip medezeggenschap nader uiteengezet en bepaald; voorts wordt de onderscheiding tussen bedrijf en onderneming expliciet gesteld. Hierbij wordt aandacht geschonken aan de gangbare terminologie in de Bondsrepubliek.

Het tweede gedeelte beschrijft de situatie van de medezeggenschap in bedrijf en onderneming in Nederland. Hierin worden de voorstellen van de commissie-Verdam met betrekking tot respectievelijk de ondernemingsraden en de raad van commissarissen (o.a. invoering van werknemerscommissarissen) besproken.

In het derde gedeelte komt de situatie in West-Duitsland aan de orde. De medezeggenschap steunt hier op enkele wetten, t.w. Betriebsverfassungsgesetz (1952) en Mitbestimmungsgesetz (1951). Deze laatste geldt alleen voor de mijnindustrie, waar men verder is dan in de overige industrie, getuige de paritaire samenstelling van de Aufsichtsräte (formeel vergelijkbaar met de raad van commissarissen, maar met geheel andere bevoegdheden) en de Arbeidsdirektor in de directies van ondernemingen. In de eerstgenoemde algemene wet wordt een derde gedeelte van de Aufsichtsräte als werknemersvertegenwoordigers aangewezen.

Voorts regelt deze wet de medezeggenschap in de bedrijven. De daarbij ingestelde Betriebsrat is wat taakstelling betreft vergelijkbaar met de Nederlandse ondernemingsraad, maar bestaat uitsluitend uit werknemers.

Uit het voorgaande blijkt, dat de medezeggenschap in West-Duitsland op een hechtere basis berust en ook verder gevorderd is dan in ons land. De voorstellen van de commissie-Verdam, deels hierdoor geïnspireerd, beogen de achterstand te verkleinen.

Ba VII - 4 *Sociaal Maandblad Arbeid, november 1967*
E 641.216.2

De genormaliseerde methode van werkclassificatie gisteren en morgen

F. J. Janssen, ing. — In 1947 werd een groep deskundigen bijeengebracht om te komen tot een algemeen toepasbaar systeem van taakanalyse en taakwaardering.

In 1966/1967 verschenen twee proefschriften, handelend over het door deze commissie in 1952 gepubliceerde systeem: „De genormaliseerde methode van werkclassificatie".

Naar aanleiding hiervan gaat de auteur, na een korte schets van de opzet van dit systeem, in op enkele punten van de in dat kader aangegeven procedure.

Ten eerste de relatie tussen lonen en functiezwaarten; immers, het primaire doel van elke werkclassificatie is het bepalen van juiste beloningsverhoudingen. Daartoe moet aan elke functiezwaarte een bepaald salaris gerelateerd kunnen worden. De schrijver bespreekt hierbij de rol van de in de praktijk gegroeide loonverhoudingen als toetsingsrichtsnoer.

Ten tweede de afweegfactoren; deze dienen om de relatieve zwaarte van de verschillende aspecten van de functie aan te geven. Niet de commissie, maar de Stichting van de Arbeid heeft in 1952 „voorlopige afweegfactoren" gepubliceerd, waaruit duidelijk het loonpolitieke belang blijkt.

Ten derde de hantering van de tabellen; uit de praktijk blijkt, dat de waarderingsmethode in zijn relatieve betekenis moet worden gezien. Dan ontstaat geen conflict over de puntenberekening zelve, maar wordt primair het aangeven van een rangorde in de functies in het oog gehouden.

Voor de toekomst wijst de schrijver op de noodzaak van nadere bezinning op de afweegfactoren en op toepassingen voor andere dan handenarbeidfuncties. De Deskundigencommissie werkt, volgens haar uitspraak in 1959, dan ook nog voort aan de verdere ontwikkeling van de methode.

Ba VII - 5 *Gids voor personeelsbeleid, arbeidsvraagstukken, sociale verzekering,*
E 641.212.21 *september 1967*